

Kutatási beszámoló Keszeg Anna **Szabó Magda francia recepciója** munkacímű pályázatához

I. A kutatási tervben felvázolt keretek

A pályázati kutatási tervben három hónapos kutatóutat pályáztam meg, ebből egy hónapra kaptam támogatást. Így a megkapott időszakban azt a kutatást végeztem el, melyet a pályázati anyagban az első hónapra ígértem, illetve a második hónap tervei közül is előrehoztam egy-két mozzanatot. A kutatás tárgyát Szabó Magda franciaországi recepciója képezte. Ez a recepció két nagyobb időbeli csomópont köré szerveződik:

1. Az első recepciós időszak az 1960-as évek közepén megjelent regényekhez kapcsolódik, melyek a Seuil kiadó gondozásában jelentek meg Paul Flamand kiadói igazgatósága idején. Ebben az időszakban a következő regények jelennek meg:
 - *Le Faon/Az őz*, fordította Monique Fougerousse et Ladislas Gara, Paris, Seuil, 1962; újrakiadás, részben módosított fordítás Suzanne Canard, Paris, Viviane Hamy kiadó, 2007; majd 2013.
 - *Fresque/Freskó*, fordította Georges Kassai, Paris, Seuil, 1963;
 - *La Ballade de la vierge/Pilátus*, fordította Tibor Tardős (!), közreműködött Hélène Fougerousse, Paris, Seuil, 1967; újrakiadás, részben módosított fordítás Chantal Philippe és Suzanne Canard *La Ballade d'Iza* címen, Paris, Viviane Hamy kiadó, « Bis » sorozat, 2009; majd zsebkönyv formátumban Paris, LGF, coll. « Le Livre de poche » n° 34544, 2017.
 - *Les Parents perdus/Mózes egy, huszonkettő*, fordította Tibor Tardős (!) és Remi Dreyfus, Paris, Seuil, 1970.
 - *Rue Katalin/Katalin utca*, fordította Élisabeth Kovács, Paris, Seuil, 1974; újrakiadás, részben módosított fordítás Chantal Philippe, Paris, Viviane Hamy kiadó, 2006; majd zsebkönyv formátumban, Paris, LGF, coll. « Le Livre de poche » n° 34650, 2018.
2. Amint a fentebbi felsorolás is mutatja, a 2000-es évek közepétől egy második felfedezési időszak kezdődik, amikor a korábban kiadott műveket egy kis kiadó, a magánszemély által működtetett Viviane Hamy vállalja fel, ekkor radikálisan módosul a recepció, az irodalmi siker megjelenéséről ebben az időszakban beszélhetünk. E második periódusban Az ajtó sikerével kezdődik, majd rendre fordítják az író további regényeit. Az ekkor először lefordított regények a következők, a gondozott újrakiadásokat a fentebbi lista tartalmazza:
 - *La Porte/Az ajtó*, fordította Chantal Philippe, Paris, Viviane Hamy, 2003; újrakiadás, Paris, Viviane Hamy, coll. « Bis », 2005; majd zsebkönyv formátumban, Paris, LGF, coll. « Le Livre de poche » n° 34397, 2017.

- *Le Vieux Puits/Ókút*, fordította Chantal Philippe, Paris, Viviane Hamy, 2008.
- *L'Instant – La Créüside/A pillanat - Creusais*, fordította Chantal Philippe, Paris, Viviane Hamy, 2009.
- *Abigaël/Abigél*, fordította Chantal Philippe, Paris, Viviane Hamy, 2017.

A vizsgálat során két hipotézis kristályosult ki bennem:

1. Radikálisan más természete van a két időszak recepciójának. Az első időszak recepcióját irányító kiadó, az 1935-ben alapított Seuil ún. nagykiadó, Szabó Magda fordítása koncepciózus keretbe illeszkedett, a második időszakban a Viviane Hamy jelentősebb kisebb kiadó, melynek stratégiája egy-két szerző erős könyvpiaci jelenlétének biztosításán alapszik. Az 1960-as években a Seuil kiadó a francia irodalmi piacon a legnagyobb presztízzsel rendelkező szervezet a korábban felfutott Gallimard mellett. Jean Bradet és Paul Flamand, a kiadó alapítói a második világháború után a kiadói piac meghatározó játékosává növesztették a szervezetet, s a kiadás két erőteljes szempont köré szerveződött: a franciák világirodalmi tájékozódásának biztosítása, illetve a társadalom- és humántudományok eredményeinek képviselete. Az ötvenes években alakul ki a világirodalmi tájékozódási stratégián belül egy erőteljes dekolonizációs törekvés, mely a korábban ignorált területek irodalma iránti érdeklődéssel kapcsolódik össze, illetve ezt egészíti ki egy fontos európaiság-eszme nevében irányított kiadás, mely az "új Németország" iránti kíváncsisággal, a Vasfüggönyt felülíró Európa-tapasztalattal kapcsolódik össze. Szabó Magda, Ottlik Géza műveit ugyanabban az időszakban, ugyanannak az ideológiai tájékozódásnak a nevében fordítják. A Szabó Magdával való kapcsolattartást a hatvanas évek elején a Michel Chodkiewicz kezdeményezi, aki a későbbiekben, Bradet és Flamand nyugdíjba vonulása után 1977 és 1989 között a kiadó igazgatója lesz. A hatvanas évek közepén az íróő Chodkiewicz mellett Flamand-nal is kapcsolatban áll. Szabó Magda francia recepcióját tehát a hatvanas-hetvenes évek időszakában a piacvezetői szerepben álló Seuil kiadó és annak csúcsvezetősége irányítja. A 2000-es évek elején egy kiskiadó, a Viviane Hamy veszi át Szabó Magda francia művei megjelentetésének szerepét. Az 1990-ben, a kiadó névadója által alapított szervezet évente körülbelül 12 címet jelentet meg, Szabó Magdát legjelentősebb sikerszerzőjének tartja. Kiadáspolitikája az európai irodalmak újrafelfedezését tűzi ki célul. A kiadó mindössze négy könyvsorozatot ad ki, a francia szerzőket megjelentető le Domaine Français-t, a le Domaine Étranger-t (melynél a kiadói honlap szerint Magyarország, Spanyolország, Oroszország, Olaszország és Portugália irodalmaiban tájékozódnak), a Chemins Nocturnes francia krimiknek szentelt sorozatot és a bIs zsebkönyvsorozatot. A Szabó Magdával való kapcsolattartást a kiadó igazgatója kezdeményezte és tartotta kézben, Viviane Hamy és

Szabó Magda között kvázi baráti viszony alakult ki, az együttműködés nagyon erőteljes szimpátián alapult, s ez a szimpátia begyűrűzött a recepcióba is. Amikor az ajtó sikerét látva a Seuil kezdeményezte volna a művek újrakiadását, az író a hatvanas években lefordított művek szerzői jogát is a Viviane Hamyra ruházta át.

2. Az első időszakbeli siker elmaradását két tényező magyarázza. Az első tényező az irodalomfogalom átalakulásával, az irodalmi posztmodern vitáinak lezajlásával áll összefüggésben, ugyanis a hatvanas években az ún. "női irodalom" mint keretezőfogalom nem létezik, Szabó Magda életműve pedig jellemzően e fogalom felől vált értelmezhetővé a kétezres évek elején. Erre a keretezésre mutat rá az is, hogy a Femina Étranger díjat kapja meg az író, tehát egy jellemzően női olvasóközönséghez jut el. A második ok a kiadó és a szerző közötti személyes szimpátia hiánya az első időszakban, majd megléte a másodikban. Bármennyire naivnak hat a személyes szimpátiát érvként felhozni a korai siker elmaradására, Szabó Magda és a Seuil kiadó levelezése alapvetően ilyen típusú, személyközi szimpátiák elmaradására, illetve az ebből származó félreértésekre enged következtetni. Viviane Hamy Szabó Magdához való hozzáállása éppen azt a kultikus megközelítést alkalmazta, melyre az író a recepció korábbi fázisában is vágyott.

A kutatás tervezett ütemezése és a megvalósult eredmények közötti összefüggés

A tervezett ütemezés és az abból megvalósult kutatás a következő volt:

2018. július 01 – 2018. augusztus 01. - megvalósult

Bibliothèque Nationale de France, Paris, alapkutatás, a francia ún. női irodalom tematizációja és Szabó Magda *La porte* című regényének recepciója - a 2003-as irodalmi díj előtt, a 2003-as irodalmi díj környékén, a 2003-as irodalmi díjat követően.

Ezt a kutatást - amint a következőkben az intézményi felsorolásnál is látni lehet, elvégeztem és dokumentumairól összegzést készítettem. A felsorolt archívumok áttekintése kiegészült egy, a Bibliothèque Sainte-Geneviève, Parisban végzett tájékozódó alapkutatással.

2018. augusztus 01 – 2018. augusztus 15. - megvalósult

A Viviane Hamy kiadói archívum vonatkozó anyagainak áttekintése. A kiadóval már az ösztöndíjas időszak elején felvettem a kapcsolatot. A levelezésben Viviane Hamy a kiadó kis méretére hivatkozva az Institut Hongroisval közösen megvalósított, a recepciót dokumentáló interjúkra hivatkozott. Ezeket az interjúkat az Institut Hongrois, Paris médiatárosának köszönhetően megnézhettem és használhattam. Kiegészítettem viszont a kutatási tervben ígértet Szabó Magda és az Éditions du Seuil közötti levelezés áttekintésével az IMEC archívumában, melyet a következőkben részletesen ismertetek.

(További tervezett kutatási elemek: 2018. augusztus 15 – 2018. augusztus 31.

A Femina díj archívumának konzultálása a 2003-as irodalmi díj kapcsán. Erre a kutatásra - mivel a támogatott időkereten kívüli időszakra vonatkozott - nem került sor. 2018. szeptember 01 – 2018. szeptember 30. Szakirodalmi alap kutatás - Fonds Constans - Université de Limoges - Bibliothèque universitaire de Lettres et Sciences humaines. Erre a kutatásra - mivel a támogatott időkereten kívüli időszakra vonatkozott - nem került sor.)

Ebből tehát az első hónapra tervezett vizsgálatot végeztem el, kombinálva a második hónap első felére ígért kiadói megkereséssel.

II. Áttekintett levél-, kézirat- és könyvtári vagy gyűjteményi anyagok

1. Bibliothèque Nationale de France, Paris, alap kutatás

Szabó Magda megjelenése a televíziós műsorokban Franciaországban az Inathèque archívuma alapján

Csatorna	Közvetítés napja	Közvetítés és időpontja	Időtartama	A műsor címe	A műsor neve	Program neve	Műfaja
1 France 3	24/10/2003	17:56:57	00:02:20	Szabó Magda: La porte	Un jour, un livre	En Hongrie	Magazinműsor, interjú
2 TF1	06/04/2009	25:14:02	01:02:37	Au field de la nuit	Au field de la nuit		Magazine, Interview entretien, Reportage
3 TF1	09/07/1996	24:13:35	00:26:23	Embarquement Porte No1		Budapest	
4 France 5	31/01/2008	22:09:15	00:51:58:00	Le bateau livre	Jeudi arts & culture		Magazine
5 ARTE	20/11/2007	20:01:14	00:11:23:00	Journal de la culture : [émission du 20 novembre 2007]	Journal de la culture = Kultur		Magazine, Reportage, Interview entretien

Szabó Magda megjelenése a rádióműsorokban az Inathèque archívuma alapján

Csatorna	Közvetítés napja	Közvetítés időpontja	Időtartama	A műsor címe	A műsor neve	Program neve	Műfaja
1 France Culture	28/11/2003	11:25:00	00:05:00	Szabó Magda: La porte	Le livre du jour	En Hongrie	rövid bemutatós, felolvasás
2 France Culture	01/12/2002	12:00:00	00:30:00	L'assiette Hongroise	De bouche à l'oreille		magazin
3 France Culture	22/10/2003	22:30:00	01:30	Voix d'ailleurs	Surpris par la nuit		
4 France Inter	27/10/2003	13:00	00:02:40	Le prix Fémina	Inter treize quatorze		
5 France Inter	16/11/2003	14:04:30	01:54:00	Cosmopolitaine: émission du 16 novembre 2003	Cosmopolitaine		
6 France Culture	17/03/2005	11:22:00	00:05:00	La ballade d'Iza	Le livre du jour		
7 France Inter	27/09/2006	18:10:00	00:48:00	Jusqu'à quand l'inaction sur le Darfour?	Et pourtant, elle tourne		
8 Radio France Internationale	02/11/2006	16:40:00	00:20:00	Accents d'Europe			
9 France Culture	23/02/2008	17:03:00	00:54:40		Jeux d'épreuves		
10 France Inter	22/08/2008	09:10:00	00:20:00	Le 7/10	Esprit critique		
11 France Culture	04/04/2009	17:00:00	00:55:40	Jeux d'épreuves	Jeux d'épreuves		
12 Radio France Internationale	02/09/2010	09:10:43	00:48:55		Culture vive		
13 France Inter	09/03/2011	05:00:00	01:00:00	Un jour neuf			
14 Europe 1	27/01/2017	19:04:00	00:55:00	Carnets du monde		Europe soir	
15 France Info	17/08/2017	13:49:12	00:07:36	Le camion qui livre	Journal 13h30		

Ezeket az adásokat végignéztam/hallgattam és egy diskurzuselemzés elvégzését lehetővé tevő jegyzeteket dokumentáltam mindeniket.

2. Bibliothèque Sainte-Geneviève, Paris, alap kutatás

Folyóiratok, melyekben Szabó Magda műveiről anyagok jelentek meg: Le Figaro Littéraire (2003. 09. 18.) , Le Monde des Livres (2003. 10. 24.), Libération (2003. 10. 20.), Libération (2005. 02. 03.), Le Monde des Livres (2005. 06. 10.), Elle (2005. 02. 28.), Lire (2005. 02.), Le Nouvel Observateur (2005. 03. 17.), Le Figaro (2006. 08. 25.), Le Matricule des Anges (2006. 10.), Magazine Littéraire (2006. 10.), Le Monde des Livres (2006. 10. 27.), Le Monde (2007. 11. 23.), , Le Petit Journal (2007. 11. 22.), Livres Hebdo (2007. 11. 23.), La Croix (2007. 11. 29.), L'Express (2008. 01. 24.), Le Monde des Livres (2008. 04. 11.), Le Nouvel Observateur (2008. 03. 13.), Le Nouvel Observateur (2009. 04. 09.), Le Monde des Livres (2009. 03. 27.), Elle (2009. 02. 21.), Magazine Littéraire (2009. 03.), Valeurs (2009. 04. 30.), Le Point (2009. 06. 25.), LivresHebdo (2017. 04. 07.).

Ezekről a lapszámokról másolatot készítettem.

3. Viviane Hamy kiadói archívum

2018. július 10-én léptem kapcsolatba a kiadóval a kiadó honlapján keresztül. Üzenetemre 2018. július 17-én érkezett válasz. Viviane Hamy rendelkezésemre bocsátotta a kiadott kötetekhez kapcsolódó sajtóanyagot, illetve figyelembe ajánlotta az Institut Hongrois által rögzített, a Szabó Magdával való kapcsolattartását dokumentáló vallomásos interjút. A megkapott sajtóanyagban a következő regényekhez kapcsolódó dokumentumot voltak: *La Porte*, *La Ballade d'Iza*, *Le Faon*, *Rue Katalin*, *L'Instant*, *La Créüseide*, *Le Vieux Puits*, *Souvenirs d'enfance*, *Abigaël*, illetve egy, a sajtótájékoztatókon használt anyag a Szabó Magda életmű promotálására. Ugyanakkor meg kell jegyeznem, hogy a kiadóvezető nem bizonyult különösebben közreműködőnek.

4. Insitut Hongrois, Paris, Szabó Magda videóanyag

A videóanyagot az Intézet rendelkezésemre bocsátotta, lemásolhattam és használhattam. A 2018. 01. 04-én véglegesített 1 óra 15 perc időtartamú film egy 12 perc 31 másodpercnyi részlete youtube-on megtalálható az alábbi link alatt:

<https://www.youtube.com/watch?v=yI3VuU-sfh4>

Az interjú az Institut Hongrois által 2017. 12. 17-én szervezett Soriée littéraire autour de Szabó Magda avec Viviane Hamy, Josyane Savigneau et André Loránt alkalmából készült. Ez az interjú világosan mutatja azt a kultikus és az írónőre szentként tekintő megközelítést, mely Viviane Hamy Szabó Magdához való viszonyát jellemezte, s mely a jó együttműködés alapját megteremtette. Ugyanakkor nem mellékes a fordító, a kiadóvezető nőisége sem, mely facilitálja a női irodalom

iránti érzékenységet. Viviane Hamy többször is a “complice/complicité” (egyetértés, szövetség) fogalmát használja a fordítóhoz, a szerzőhöz való viszonya leírására: a Szabó Magdával való találkozását pedig a szerelem az első látásra fogalmával jellemzi.

5. IMEC - Archives du Seuil, Szabó Magdával kapcsolatos dossziék áttekintése

Szabó Magda és a Seuil viszonyának dokumentálása hozott a legtöbb újdonságot. Az Institut Mémoires de l'édition contemporaine-t 1988-ban alapították, 2016 óta a Caen melletti Abbaye d'Ardenne-be kerül.

A gyűjtemény őrzi a Seuil kiadói archívumot, melyből a következő dossziék tartalmazzak Szabó Magdával kapcsolatos anyagokat.

IMEC - Abbex - 360598

SEL 2. S3.B166. DI

SEL 106 1.1.

1. dosszié - sans titre

1959. 11. 12. - Dr. Szentiványi Mlle J. Durandnak - Szabó Magda elküldi *Az őz* példányát kiadásra

1960. 02. 18. - Michel CHODKIEWICZ Dr. S Szentiványinak

1960. 02. 24. - Michel CHODKIEWICZ Dr. S Szentiványinak - *Az őz* kiadásra való elfogadása

1960. 03. 04. - távirat az Artisjusnak, *Az őz* megérkezett postán

1961. 07. 01. - Szabó Magda Mr. Flamand-nak

1961. 05. 01. - Szabó Magda Mr. Flamand-nak - CHODKIEWICZ nem válaszol a leveleire

1961. 05. 02. - Annelese Botond de Insel Verlag Frankfurt am Main az Éditions du Seuil-nek - *Az őz* címről folytatott levelezés

1961. 05. 03. - Michel CHODKIEWICZ Annalese Botondnak

1961. 05. 26. - Annalese Botond Michel CHODKIEWICZnek

1961. 06. 12. - Michel CHODKIEWICZ Annalese Botondnak

1961. 05. 27. - a KULTURA levele a Seuil-nek Szabó et Szakál aláírásával

1961. 06. 12. - Michel CHODKIEWICZ válasza a Kultúrának

1961. 05. 30. - La Revue de Paris - Monsieur S. Montigny sajtókapcsolati felelősnek

1961. 06. 24. - M. Szabó Michel CHODKIEWICZnek - angol nyelvű levél - hivatalos meghívó kérése

1961. 06. 30. - M. Szabó képeslapja Michel CHODKIEWICZnek

1961. 08. 07. - Michel CHODKIEWICZ Mme Szabónak

1961. 09. 20. Szabó Magda Chodkiewicznek

1961. 09. 27. - Chodkiewicz Szabó Magdának

- 1961. 11. 11. - Szabó Magda Chodkiewicznek - három-oldalnyi angol nyelvű levél
- 1961. 11. 23. - Serge Montigny sajtókapcsolati szakember levele Szabó Magdának
- 1961. 12. 02. - Szabó Magda Serge Montignynak
- 1962. 01. 23. - Serge Montigny Szabó Magdának
- 1962. 01. 31. - Szabó Magda Mr. Montignynak
- 1962. 03. 12. - Mr. Montigny Szabó Magdának
- 1962. 03. 29. - Szabó Magda Mr. Montignynak
- 1962. 04. 11. - Serge Montigny Szabó Magdának
- 1962. 04. 20. - Magyar Szerzőjogi Hivatal Chodkiewicznek
- 1962. 05. 24. - 1962. 05. 29. közötti időszakban Szabó Magda párizsi látogatása
- 1962. 05. 25. - Monsieur Montigny titkára Szabó Magdának
- Szabó Magdának szervezett találkozók listája
- Montigny jegyzetei a titkárnak Szabó Magda programját illetően
- 1962. 05. 28. - Jeanne Durand Szabó Magdának
- 1962. 06. 25. - Chodkiewicz a Magyar Szerzőjogi Hivatalnak
- 1962. 11. 08. - Szabó Magda Serge Montignynak
- 1962. 07. 20. - Serge Montigny Szabó Magdának
- 1962. 09. 30. - Szabó Magda Chodkiewicznek
- 1962. 10. 08. - Chodkiewicz Szabó Magdának
- 1962. 10. 11. - Serge Montigny Szabó Magdának
- 1962. 10. 08. - Paul Flamand ajánlott levele a Kulturának
- 1962. 09. 09. - Szabó Magda Montignynak
- 1962. 09. 19. - Michel Chodkiewicz Szabó Magdának
- 1962. 10. 08. - Paul Flamand Szabó Magdának - Flamand arra panaszol, hogy Szabó Magda rossz híréket keltette, tisztázást kér
- 1962. 10. 30. - Szabó Magda Chodkiewicznek - képeslap
- 1962. 11. 03. - Szabó Magda Montignynak, képeslap
- 1962. 11. 02. - Szabó Magda M. Flamand-nak - tisztázó levele angolul, Montigny jegyzeteket készít a levél szélére
- 1962. 12. 28. - Paul Flamand válasza Szabó Magdának
- 1962. 01. 10. - Szabó Magda Paul Flamand-nak
- 1963. 02. 03. - a Kulturpress távirata
- 1963. 02. 08. - Kultura a Seuilnek

18. 10. 63. Paul Flamand jegyzete M. Chodkiewicz - Flamand Szabó Magdával való találkozása Frankfurtban

1973. 12. 12. - Szabó Magda *Les Observateurs* - Mlle Anne Frejer ajánlása - nagyon rossz ajánlás

2. dosszié - Kultura - szerződések

3. dosszié - könyvekről kiadói vélemények: Hullámok kergetése, La Danaide, Disznótor, Pilátus

Szerzők: Sipos G., Georges Gera

4. dosszié - 2003 - elkezdődő levelezés a kiadó, a szerző és az örökösök között - nem akarnak

lemondani a *La Ballade d'Iza* és a *Fresque* jogairól - kapcsolattartó: Grantner Péterné Kenedi Anita

kérdésszerű kéziratok: *Le Faon*, *Rue Katalin*, *Les parents perdus*, *La ballade de la vierge*, *La fresque*

5. dosszié - szerződések - a *Rue Katalin* kiadói sajtódossziéja, a *Fresque* kiadói sajtódossziéja, a *Le Faon* kiadói sajtódossziéja, a *La ballade de la vierge* kiadói sajtódossziéja, a *Les parents perdus* kiadói sajtódossziéja:

SEL2S B01 D1 a

IMEC 372054 - Anthologie de la poésie hongroise - Gara Laszlo (Ladislav)

1962. 03. 01. - Michel Chodkiewicz Ladislav Garának

Az őz fordításához tartozó fordítói szerződés.

III. A kutatásaihoz kapcsolódó publikációk vagy publikációs és folytatólagos kutatási tervek

A fellelt forrásanyag archiválása/digitalizálása. Forrásközlés. Tervezett kiadási hely: Irodalomtörténeti Közlemények (megírás alatt)

Szaktanulmány a recepció háttéréről és a feltárt könyvpiaci összefüggésekről. Irodalomtörténet (megírás alatt)

Konferenciárésztétel - Assises de la recherche en cultures populaires et médiatiques 2018, 11-13 octobre 2018, Nanterre et Paris (elfogadott jelentkezés és lejárt előadás).

Kutatási hipotézisek igazolása

A tervezett kutatás három forrástípust szándékozott áttekinteni három különféle archívum vizsgálatával, ebből tehát az utolsó, a támogatási periódusnak a tervezettnél rövidebb időtartama miatt, nem valósult meg, viszont a lista kiegészült új archívumi helyszínekkel.

1. Bibliothèque Nationale de France - sajtószöveg-elemzés - a Szabó Magda recepció kapcsán írodott kritikák, ismertetések, riportok összegyűjtése, archiválása, diszkurzus-elemzésre való előkészítése. A sajtódokumentáció első lépésként éppen a hipotézis ellenőrzését teszi lehetővé. Melyek azok a Szabó Magdáról szóló recepció diszkurzust irányító kulcsszavak, melyek központi jelentőségűek? A női irodalom fogalmi rendszere milyen formában vesz részt a recepció alakításában?

E hipotézist messzemenően sikerült igazolni. A Szabó Magda recepciónak Franciaországban kulcsszava a női irodalom, a női hang irodalmi megjelenése. Az irodalomkritika a különböző médiumokban e kulcsszavak köré szervezte az életmű értékelését.

2. Kiadói és irodalmi díj-archívumok felkeresése és a Szabó Magda-dokumentáció vizsgálata. A kiadói archívumok a kiadás körülményére, a fordítóval való együttműködésre, az íróval való levelezés részleteire világíthatnak rá. Az előző kutatási kérdést e részkutatás - a filológiai jelentőségen kívül - olyan értelemben is kiegészítheti, hogy a kiadó részéről történő keretezés, pozicionálás részleteit láttatja.

E tekintetben az első hónapra tervezett alapkutatás megvalósulása miatt nagyobb hangsúllyal vizsgáltam Szabó Magda korai, a Seuil kiadónál megvalósult recepcióját. Ugyanakkor a 2003-as díjhoz kapcsolódóan is kerültek elő olyan archív anyagok (a Seuil 2003-as kísérlete arra, hogy a kiadási szerződést megújítsa), melyek azt a hipotézist előlegezik meg, hogy a késői franciaországi elismerés a nőírókkal kapcsolatos hatvanas évekbeli diskurzus szükségességével magyarázható. A 2003-as elismerés egy másfajta kiadásszemlélettel és megváltozó piaci viszonyokkal magyarázható.

Magyar vonatkozásból fontos, esetlegesen további kutatásokra érdemes források

A Seuil kiadó archívumában talál anyag nemcsak a Szabó Magda recepció szempontjából fontos, hanem általában, arra hívhatja fel a figyelmet, milyen fontos anyagok rejtőzhetnek a francia kiadók archívumában a magyar irodalom recepciójával kapcsolatban. Az általam áttekintett archívumban Ottlik Géza, Márai Sándor recepciójának részletei, illetve Weöres Sándor elmaradt francia recepciójának oka is tisztázható.

E források áttekintése nagyon fontos irodalomszociológiai, kiadástörténeti tanulságokkal járhatnak, előmozdíthatják az irodalom *production studies* alapokról történő megközelítését.

Azon személyek neve és elérhetősége, akik hungarológiai kutatásaimhoz segítséget nyújtottak

A kutatás során fontos segítséget kaptam Viviane Hamytól (viviane.hamy@viviane-hamy.fr), Szabó Magda műveinek francia kiadójától, Kányádi Andrástól (kanyadia@yahoo.com), az INALCO tanárától, a magyar irodalom francia recepciójának ismerőjétől, az Institut Hongrois könyvtárosától, Oláh Gábortól (mediatheque@instituthongrois.fr), illetve az Institut Mémoires de l'édition contemporaine könyvtárosától, Elisa Martostól (bibliotheque@imec-archives.com). Segítségükért ezúton mondok köszönetet.